

Enligt sändlista

Bildande av Kålhuvudets naturreservat

Objektnummer	2000493
Län	Västernorrland
Kommun	Örnsköldsvik
Socken	Björna
Fastighet	Backe 1:12
Markägare	Staten genom Naturvårdsverket
Förvaltare	Länssstyrelsen
Lägesbeskrivning	50 km nordväst om Örnsköldsvik
Areal	770,6 hektar
Produktiv skogsmark	641,2 hektar
Natura 2000	SE0710077
Naturtyper [hektar]	Granskog 459
	Lövblandad barrskog 133
	Myr 116
	Tallskog 17
	Barrsumpskog 14
	Impediment 12
	Triviallövskog 12
	Lövsumpskog 6,7
	Väg 0,9
	Vatten 0,1

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kapitlet 7 § miljöbalken beslutar Länssstyrelsen att revidera delar av det tidigare beslutet för Kålhuvudets naturreservat. Ändringen innebär att förvaltningsinriktningen revideras för en begränsad del av naturreservatet. Med stöd av 7 kapitlet 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen

(1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera beslutar länsstyrelsen även att ändra delar av reservatsföreskrifterna. Syftet med ändringarna är att ge naturreservatet en mer ändamålsenlig förvaltning och att bättre tillgodose det ursprungliga syftet med skyddet. Naturreservatets avgränsning och areal ändras inte.

Med stöd av 7 kapitlet 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen i enlighet med 7 kapitlet 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera, att de föreskrifter som framgår av detta beslut ska gälla beträffande naturreservatet.

Föreskrifterna enligt 7 kapitlet 5 och 6 §§ miljöbalken gäller från den dag de vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kapitlet 30 § miljöbalken gäller omedelbart från kungörelsedatum även om beslutet överklagas.

I enlighet med 3 § förordning om områdesskydd enligt miljöbalken med mera fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan.

När detta beslut vunnit laga kraft i alla delar upphör länsstyrelsens tidigare beslutshandling och skötselplan från 1993-03-01 (dnr 231-594-93) att gälla och ersätts av detta beslut.

SYFTE

Området skyddas i syfte att bevara biologisk mångfald och en värdefull naturmiljö, närmare bestämt en stor och sammanhållen skogs- och myrmosaik med naturskogspräglad höghöjdsgranskog, delvis med urskogsartad karaktär, sumpskogar samt värdefulla vatten- och våtmarksmiljöer. Detta innebär att processer och strukturer, såsom naturlig ostörd hydrologi med därtill hörande vattenståndsvariationer och till skog, myr och vatten tillhörande organismgrupper, ska utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer.

För att förbättra områdets, av dikning försämrade hydrologiska förhållanden, kan igenläggning av diken samt därtill hörande röjning av träd och buskar ske.

De naturtyper och arter som ligger till grund för att området ingår i Natura 2000-nätverket ska bevaras i gynnsamt tillstånd.

Syftet är även att, inom ramen för ovanstående syfte, bevara reservatets värde för friluftslivet inklusive möjligheten att uppleva en relativt stor och ostörd skogsmiljö. Området ska vara tillgängligt för allmänheten och det ska finnas goda möjligheter att uppleva och få information om områdets typiska livsmiljöer och arter.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

1. uppföra ny byggnad eller annan anläggning.
2. bedriva täkt, anordna upplag, borra, spränga, schakta, gräva, muddra, utfylla, tippa eller på annat sätt skada mark, block och vattenmiljöer.
3. dika, dikesrensa, dämma eller på annat sätt markavvattna.
4. anlägga luft-, vatten- eller markledning, stängsel eller hägnad.
5. anlägga ny väg, stig, bro eller spång.
6. uppföra jaktorn utan länsstyrelsens tillstånd.
7. bedriva skogsbruk; avverka eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna träd och buskar eller utföra annan skogsvårdsåtgärd.
8. sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödningsämnen.
9. inplantera djur, växter eller andra organismer.
10. framföra motordrivet fordon. Förbudet gäller inte på befintlig väg. Förbudet gäller heller inte uttransport av fällt högvilt med fyrhjuling eller motsvarande. Dock gäller terrängkörningsförordningen (1978:594) i reservatet vilket innebär att endast högvilt i form av älg, björn, kronhjort, dovhjort och vildsvin kan föras ut. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador.
11. bedriva jakt under perioden 1 april - 15 augusti, samt helger och helgdagar under februari - september. Fågeljakt är förbjuden i reservatet året om. Tillstånd kan sökas för fällfångst, exempelvis för fångst av mink, mårhund, bisam eller annan främmande art.

B. Föreskrifter om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt att tåla intrång enligt 7 kap. 6 § miljöbalken.

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

1. upphuggning och markering av reservatsgränsen.
2. uppsättning av informationstavlor.
3. uppförande och underhåll av raststuga, dass, vedförråd, eldstäder, rastplats och parkering.
4. anläggning och underhåll av stigar och spänger. Stigar ska dock inte anläggas i närheten av befintlig byggnad, anläggning eller mast på toppen av berget Kålhuvudet.
5. igenläggning av diken med därtill hörande eventuella avverkningar av buskar och träd längs dikeskanter för att återställa hydrologiska förhållanden. Dikesigenläggningarna får inte påverka omgivande markägares fastigheter genom förhöjda vattennivåer. Skulle så ske ska reservatsförvaltaren genomföra åtgärder, till exempel dikesrensningar uppströms översta dämnet för att motverka de förhöjda vattennivåerna.
6. avlägsnande av invasiva och främmande arter som exempelvis contortatall.
7. undersökningar av mark, vatten, vegetation, fisk och annat djurliv, samt kulturmiljöer, inklusive markering av därtill hörande ytor.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

1. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna, träd och buskar.
2. plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort kärlväxter, mossor, lavar eller svampar, med undantag för plockning av icke fridlysta mat- och marklevande färgsvampar, samt bär.
3. inplantera djur, växter eller andra organismer.
4. insamla eller föra bort insekter eller andra ryggradslösa djur.
5. framföra motordrivet fordon.
6. genom grävning eller på annat sätt skada mark, block eller vattenmiljöer.
7. klättra i boträd eller på annat sätt medvetet störa djurlivet.
8. uppföra anläggning, såsom vindskydd, koja, bänk, spång, bro, stängsel, ledning, mast eller torn.
9. sätta upp skylt, utmärkning, tavla, affisch eller göra inskrift.
10. utan länsstyrelsens tillstånd använda området för organiserade tävlingar, militära eller andra övningar, lägerverksamhet eller motsvarande.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att utöva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivnet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för nödvändiga underhållsåtgärder och modifieringar av såväl befintlig väg inom reservatet som till reservatet angränsande väg i nordost. Träd som har fallit, eller hotar att falla, över bilväg får kapas och ska lämnas i reservatet. Vägen upp till berget Kålhuvudets topp i den nordvästra delen av reservatet ska fortsatt hållas stängd för allmän trafik.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för nödvändiga underhållsåtgärder, drift, service och modifieringar av befintlig byggnad, anläggning eller mast med tillhörande luft- eller markledningar. Detta omfattar även åtgärder för att bibehålla, underhålla, reparera eller förnya befintlig markkabel med tillhörande anordningar i befintligt kabelstråk längs vägen till anläggningen på berget Kålhuvudets topp. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för framkomlighet till befintlig byggnad, anläggning eller mast med det färdmedel som krävs för sådana åtgärder.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att skydda befintlig byggnad, anläggning eller mast från intrång och sabotage, exempelvis genom inhägnad närmast byggnad, anläggning eller mast.

Träd som har fallit, eller hotar att falla, över byggnad, anläggning, mast eller ledning får kapas och ska lämnas i reservatet. Träd som påverkar anläggningens förmåga att uppfatta nederbörd får också åtgärdas och ska lämnas i reservatet.

Undantagen ovan omfattar bland annat de åtgärder som behövs för befintliga byggnader, anläggningar, master, ledningar och väg som förvaltas, används eller nyttjas av SMHI eller myndigheter inom totalförsvarets militära del. Åtgärder och framkomlighet enligt undantagen ska utföras med så stor hänsyn till mark, vegetation och vattenmiljöer som är möjlig med hänsyn till åtgärdens art och behov.

Föreskrifterna ska vidare inte utgöra hinder för drift och underhåll av den kraftledning som angränsar till reservatet. Detta innefattar bland annat att inom ledningsgatan röja buskar och träd och att framföra motordrivna maskiner. Träd, även utanför ledningsgatan, som har fallit, eller hotar att falla, över ledningen får kapas och ska lämnas i reservatet.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren av Urskogsleden att underhålla den, exempelvis genom röjning och märkning. Före underhållsåtgärder ska länsstyrelsens förvaltare av reservatet kontaktas.

Träd som hotar att falla över befintlig raststuga får kapas, men ska lämnas i reservatet.

Länsstyrelsen kan ge tillstånd för vetenskapliga undersökningar som innebär någon form av markering, fällfångst eller annan åverkan, under förutsättning att denna åverkan inte annat än alldeles obetydligt påverkar de värden som reservatet syftar till att bevara. Vetenskapliga undersökningar som inte innebär markering av provytor eller annan åverkan är tillåtna i reservatet. Vidare ska föreskrifterna inte hindra att i vetenskapligt syfte ta minsta möjliga mängd belägg för artbestämning av exempelvis svampar eller insekter. Observera dock att insamling av vissa arter även kan vara reglerad i artskyddsförordningen (2007:845), det gäller exempelvis arter som långskägg (*Usnea longissima*) och doftticka (*Haploporus odoratus*) som förekommer i området.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för manuell rivning av bäverdämmen som påverkar väg eller områden utanför reservatet. Observera att dylik rivning regleras i 29 § jaktförordningen.

Föreskrifter ska inte hindra jakt som behövs för renskötsel på varg, lo, björn och järv (s.k. skyddsjakt) under de perioder som jakt är reglerad (se föreskrift A11). Sådan jakt regleras i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Inte heller ska föreskrifterna utgöra hinder för att, efter tillstånd från länsstyrelsen, bedriva jakt i form av fällfångst, för området främmande arter som exempelvis mink och mårddhund under någon del av året (se föreskrift A11). Föreskriften hindrar inte heller, efter anmälan till länsstyrelsens reservatsförvaltning, att trafikskadat eller skadeskjutet vilt samt moderlös kalv eller kid avlivas. Föreskrift C9 ska inte utgöra hinder för den som arrenderar jakten inom reservatet, att sätta upp skyltar i syfte att öka säkerheten och tydligheten i jakten. Uppsättning av skyltar ska ske i samråd med reservatets förvaltare.

Föreskrifterna A11 och C7 ska inte hindra ringmärkning av fågel i enlighet med övrigt regelverk.

Tillstånd enligt föreskrift C10 kan innebära att undantag ges från flera föreskrifter. För verksamheter gäller att eventuell åverkan inte annat än alldeles obetydligt får påverka värden som naturreservatet syftar till att bevara. Detsamma gäller för jakttorn (föreskrift A6).

Föreskrifterna ska inte hindra de åtgärder som krävs för att bekämpa okontrollerad brand i naturreservatet. All sådan bekämpning bör ske med så skonsamma metoder som möjligt och med största hänsyn till mark, vegetation och vatten.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., ansvarar länsstyrelsen för förvaltningen av reservatet. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra de åtgärder som anges ovan under B och vars utförande beskrivs närmare i skötselplanen.

Föreskrifterna under C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte nyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

SKÄLEN FÖR BESLUT

Områdesbeskrivning

Kålhuvudets naturreservat är ett av länets mest värdefulla områden med grandominerad naturskog, där delar av skogen har urskogsartad karaktär. Området är 771 hektar stort och omfattar ett relativt flackt höghöjdsområde beläget mellan 325 och 510 meter över havet. Här finner man en mosaik av genuin naturskog och värdefulla våtmarksmiljöer. Berget Kålhuvudet vars topp utgör högsta punkten, har gett namn åt reservatet.

Skogen består främst av en gles och relativt grov högvuxen granskog av höghöjdstyp. Den höga höjden med kärvt klimat har gjort att flertalet träd har snöbrottsskador. På Kålhuvudets topp är skogen glesare och har ett större inslag av knotiga och buskiga "fjällbjörkar". I nordostslutningen finns brantare partier med rörligt markvatten vilket har gett upphov till mer virkesrika, grovvuxna granbestånd. Skogen har en lång beståndskontinuitet och är som helhet i det närmaste orörd och mycket olikåldrig. Åldersklassen 180–230 år dominerar, men upp till 300–375 åriga granar förekommer i området. Reservatet hyser en större förekomst av långskägg (*Usnea longissima*) som är en av länets ansvarsarter. Den största kända koncentrationen av laven finns i nordostslutningen. Det förekommer ställvis en hel del lövträd i form av björk och äldre sälgar. Det finns överlag gott om död ved i området i form av grantorrorakor och lågor i varierande nedbrytningsstadier. Marken domineras av friska-fuktiga ristyper med ett mycket tjockt humuslager, vilket indikerar att skogen mest troligt sällan eller aldrig har brunnit.

Reservatets storlek samt mångformigheten av naturtyper som äldre granskog med lång kontinuitet och artrika myrmarker gör området till en värdefull livsmiljö för flertalet fågelarter, exempelvis förekommer tjäder, järpe, talltita (NT*), lavskrika (NT*), tretåig hackspett (NT*) och spillkråka. Reservatet hyser även en av landets rikare artförekomster av spindlar på gran, exempelvis konspindel (*Cyclosa conica*).

Inom reservatet finns två större våtmarksområden, Billsta-Rödmyran och Västerhus-Rödmyran som uppmärksammades i 1994 års Myrskyddsplan för Sverige. Dessa utgörs av mer eller mindre sluttande kärr. En del av dem är så sluttande att de utgör rena backkärr. Kärren domineras främst av fattiga fastmattor med arter som tuvsäv och tuvull, men även större områden med mjukmattor och lösbottnar förekommer. Myrmarkerna har diffusa övergångar mot gransumpskog av klotstarrtyp.

Kryptogamfloran i området är rik och här har flera hotade och sällsynta arter påträffats. På de omkullfallna och ibland riktigt grova granlågorna förekommer flera goda indikatorarter som kräver

gammal granskog med lång kontinuitet. Bland vedsvampar märks arter som ostticka (*Skeletocutis odora*), tajgaskinn (*Laurilia sulcata*), lappticka (*Amylocystis lapponica*) och gränsticka (*Phellopilus nigrolimitatus*) samtliga klassade som VU*, rosenticka (*Fomitopsis rosea*), ullticka (*Phellinidium ferrugineofuscum*) och rynkskinn (*Hermanssonia centrifuga*) samtliga klassade som NT*. På grova sälgar i skogen finns doftticka (*Haploporus odoratus*) VU*. Exklusiva lavar som hittats är vitskaftad svartspik (*Chaenothecopsis viridialba*) VU* och skorpigelélav (*Rostania occulta*) NT*. Bland mossor har liten hornflikmossa (*Lophozia ascendens*) och vedsäcksmossa (*Calypogeia suecica*) observerats, båda VU*, liksom vedtrappmossa (*Crossocalyx hellerianus*) NT*.

Området är sedan tidigare i mycket liten omfattning påverkat av skogsbruk men enstaka spår av tidigare dimensionsavverkning har observerats. Ett mindre bestånd av contortatall (*Pinus contorta*) har etablerat sig längs med norra reservatsgränsen.

I både norra, nordvästra samt södra delen av naturreservatet finns ett flertal diken som påverkar den naturliga hydrologin i området. De flesta av dessa diken är sedan tidigare anlagda för att höja andelen produktiv skog.

I reservatets nordvästra hörn finns master med tillhörande anläggning. Upp till dessa finns en bilväg som är avstängd för allmänheten.

Området besöks frekvent av allmänheten. I öster finns en raststuga för övernattning med tillhörande eldstad, vedförråd och dass. I östra delen av reservatet finns en stigslinga och genom området går Urskogsleden.

*) NT = nära hotad, VU = sårbar, enligt 2026 års rödlista.

Ärendets beredning

Delar av Kålhuvudet hade redan från början av 1950-talet undantagits från normalt skogsbruk som ett så kallat MoDo-reservat. Det äldre beslutet anger inte närmare vilka delar av området som omfattades, men uppgiften visar att områdets höga naturvärden uppmärksammades långt innan det formella naturreservatet bildades.

Länsstyrelsen uppmärksammade därefter området i den länsomfattande urskogsinventeringen 1977 och området förvärvades av Naturvårdsverket 1990 inom det så kallade bolagspaketet. Den mark som Naturvårdsverket förvärvade låg sedan till grund för bildandet av Kålhuvudets naturreservat år 1993.

I 1994 års Myrskyddsplan för Sverige uppmärksammades Billsta-Rödmyran och Västerhus-Rödmyran, som är två större myrområden inom Kålhuvudets naturreservat.

Kålhuvudet ingår i Natura 2000-nätverket sedan år 2000, då området pekades ut som en så kallat SPA-område (Special Protection Area) enligt fågeldirektivet (2009/147/EG). År 2011 tillkom även skydd enligt art- och habitatdirektivet (92/43/EEG).

Reservatet ligger inom den skogliga värdetrakten Kålhuvudet som redovisas i Länsstyrelsens regionala handlingsplan för gröns infrastruktur i Västernorrland från 2020. Vårdetrakten omfattar cirka 6000 hektar och ligger mellan Hemling och Björna i Örnsköldsviks kommun. I värdetrakten finns såväl höga granskogsvärden som brandpräglade tallvärden. En av länets ansvarsarter långskägg är en karaktärsart i värdetrakten.

Under 2024 inledde Länsstyrelsen arbetet med att ta fram ett förslag till ett nytt beslut och en reviderad skötselplan för Kålhuvudets naturreservat. Bakgrunden var främst att det tidigare beslutet saknade tydliga B-föreskrifter och att det fanns behov av att kunna genomföra åtgärder för att förbättra och bevara den naturliga hydrologin i delar av reservatets våtmarksmiljöer.

Naturreservatet utgör riksintresse för naturvård enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken. Delar av området utgör även riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kapitlet 9 § miljöbalken.

Området finns redovisat som ett naturreservat i översiktsplanen för Örnsköldsviks kommun från 2012. Inga motstående intressen finns redovisade i planen.

Naturreservatet ingår i marker som kan nyttjas för renskötsel av Vilhelmina norra sameby.

Inför remissbehandlingen har information hämtats från digitalt underlagsmaterial från mineralrättsregistret. Därvid har inga motstående intressen eller andra försvårande omständigheter påträffats.

Yttranden har inkommit från Försvarmakten, Skogsstyrelsen, Vattenfall, Sveriges geologiska undersökning, Sametinget, Örnsköldsviks kommun, Naturskyddsföreningen.

Skogsstyrelsen ser positivt på att beslut och skötselplan revideras och har inga ytterligare synpunkter. SGU avstår från att yttra sig i ärendet. Sametinget anger att reservatsbildning kan ha en positiv påverkan på renskötseln och i förlängningen det samiska folkets möjligheter att utöva sin kultur och samfundsliv. Sametinget påpekar att samiska kulturlämningar kan finnas i området då de är dåligt undersökta och sällan registrerade i fornminnesregistret.

Försvarmakten har framfört behov av att reservatsföreskrifterna inte hindrar nödvändig drift, service, underhåll, modifiering och framkomlighet kopplad till befintliga byggnader, anläggningar, master, ledningar och väg inom naturreservatet, samt åtgärder för att skydda anläggningarna från intrång och sabotage.

Vattenfall har lämnat synpunkter om att föreskrifterna inte får hindra drift, underhåll, reparation, förnyelse och framkomlighet kopplad till befintlig markkabel med tillhörande anordningar i reservatet.

Naturskyddsföreningen i Örnsköldsvik anser att skoteråkning fortsatt bör vara förbjudet inom området och att förbudet att medföra ej kopplad hund bör behållas. De har även lämnat synpunkter på förbudet att elda inom reservatet.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har beaktat de vid remissförfarandet inkomna synpunkterna genom bearbetning av beslutet och skötselplanen.

Vissa av Försvarmaktens synpunkter omfattades redan delvis av befintliga undantag men Länsstyrelsen har kompletterat och förtydligat undantagen från föreskrifterna. Det har förtydligats att föreskrifterna inte hindrar nödvändiga åtgärder för befintlig väg, byggnader, anläggningar, master och tillhörande luft- eller markledningar, eller framkomlighet till dessa. Undantagen omfattar även skydd mot intrång och sabotage samt kapning av träd som har fallit, eller hotar att falla, över väg, byggnad, anläggning, mast eller ledning samt åtgärder som rör träd som påverkar anläggningens förmåga att uppfatta nederbörd.

Länsstyrelsen har beaktat Naturskyddsföreningens synpunkter om skoterkörning, hundhållning och eldning. Efter remissen har förslaget ändrats så att förbudet mot att framföra motordrivet fordon, inklusive snöskoter, kvarstår. Länsstyrelsen bedömer att detta bättre överensstämmer med reservatets syfte att ge besökare möjlighet att uppleva en relativt stor och ostörd skogsmiljö. När det gäller lösa hundar bedömer Länsstyrelsen att ett särskilt förbud inte behövs för att uppnå reservatets syfte eftersom hundhållning redan regleras genom lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter. Den tidigare föreskriften om okopplad hund tas därför bort. I fråga om eldning har Länsstyrelsen efter en förnyad bedömning tagit bort det föreslagna förbudet mot eldning annat än på anvisade platser eftersom eldning inte bedöms medföra sådan risk för slitage eller påverkan på naturvärdena att den behöver förbjudas. Eldning ska dock ske inom de ramar som följer av reservatets föreskrifter och gällande eldningsförbud.

Länsstyrelsen har även beaktat Vattenfalls synpunkter om drift, underhåll och förnyelse av befintlig markkabel med tillhörande anordningar i anslutning till anläggningen på berget Kålhuvudets topp. Undantagen från föreskrifterna har därför förtydligats så att de inte hindrar nödvändiga åtgärder för befintlig markkabel i befintligt kabelstråk.

Det tidigare beslutet med tillhörande skötselplan från 1993-03-01, dnr 231-594-93 fattades med stöd av naturvårdslagen (1964:822) som därefter har ersatts av miljöbalken. Genom detta beslut ersätts

det tidigare beslutet med ett beslut enligt miljöbalkens bestämmelser. Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att det nya beslutet med tillhörande skötselplan utgör en mer enhetlig, ändamålsenlig och rättssäker handling. Det nya reservatsbeslutet innebär att skyddet av naturmiljön bibehålls och stärks. Den nya skötselinriktningen innebär också att de utpekade naturvärdena stärks genom de skötselåtgärder som föreslås. Beslutet bedöms därmed bättre tillgodose både naturreservatets syfte och Natura 2000-områdets bevarandestatus.

Beslutet innebär främst följande förändringar jämfört med tidigare beslut. Syftet har utökats med möjlighet att genomföra åtgärder för att förbättra områdets hydrologiska förhållanden. Syftet har även kompletterats med att, inom ramen för det biologiska syftet, värna friluftslivets intressen.

För att förstärka och förtydliga skyddet har föreskrifterna A5, A6, A10 och A11 tillkommit. Föreskrift A5 förbjuder anläggning av nya vägar och stigar. Föreskrift A6 reglerar uppförande av jaktorn. Föreskrift A10 reglerar framförande av motordrivet fordon inom naturreservatet och föreskrift A11 reglerar jakten inom området.

Länsstyrelsens jaktpolicy anger att förbud mot fågeljakt bör övervägas i större naturreservat med minst 300 hektar gammelskog och i SPA-områden som är utpekade för skogshöns. Kålhuvudets naturreservat omfattar cirka 770 hektar och är ett stort sammanhängande naturskogsområde med omfattande arealer gammelskog. Området är dessutom utpekat som SPA-område enligt fågeldirektivet och ingår i Natura 2000-nätverket. Bland de utpekade fågeldirektivarterna finns bland annat skogshönsen järpe, tjäder och orre, vilka är särskilt relevanta för bedömningen av fågeljakt. Länsstyrelsen bedömer därför att förbud mot fågeljakt är motiverat.

När det gäller övrig jakt bedömer Länsstyrelsen att ett generellt förbud inte är nödvändigt. Begränsningen till vissa tider, helger och helgdagar under delar av året, syftar till att värna friluftslivets möjlighet att uppleva en stor och relativt ostörd skogsmiljö, samtidigt som jakt fortsatt kan bedrivas under övriga tider. Regleringen ligger därmed i linje med det ursprungliga syftet från 1993 om att hålla området tillgängligt för allmänheten och ge besökare möjlighet att uppleva en relativt stor och ostörd skogsmiljö. Dessa motiv redovisas närmare i Länsstyrelsens jaktpolicy, se Länsstyrelsens diarienummer 511-1886-2026.

I det tidigare beslutet fanns inga tydliga B-föreskrifter. Detta förtydligas nu, bland annat genom föreskrift B5, som möjliggör igenläggning av diken för att förbättra hydrologin i området. Även föreskrift B6 tillkommer, vilket ger förvaltaren möjlighet att avlägsna invasiva och främmande arter, till exempel contortatall som förekommer vid reservatsgränsen.

De dikningar som tidigare genomförts i naturreservatet har i viss mån påskyndat igenväxning av de öppna myrmarkerna samt

påverkat den naturliga hydrologin i området. I beslutet och skötselplanen anges att dessa diken kan läggas igen för att förbättra områdets hydrologi och minska igenväxningstakten. Med den skötsel som föreslås i beslutet och skötselplanen får arter knutna till öppna våtmarksområden bättre förutsättningar att ha en gynnsam bevarandestatus på lång sikt i naturreservatet. Detta är också angeläget eftersom diken angränsar till och påverkar Billsta-Rödmyran och Västerhus-Rödmyran, två större myrområden inom naturreservatet som uppmärksammades i 1994 års Myrskyddsplan för Sverige.

Den nya inriktningen, med bland annat igenläggning av diken som möjliggörs genom det utvecklade syftet och föreskrift B5, innebär att fri utveckling inte längre gäller för en begränsad del av området. Åtgärderna är av engångskaraktär och syftar till att förbättra hydrologin och därmed stärka möjligheterna att bevara den aktuella naturmiljön. De bedöms därför ligga i linje med det ursprungliga syftet med reservatet.

Igenläggning av diken kan utgöra vattenverksamhet enligt 11 kapitlet miljöbalken och kan, beroende på åtgärdens omfattning och påverkan, kräva anmälan eller tillstånd enligt miljöbalken. Reservatsförvaltaren ansvarar för att behovet av sådan prövning klarläggs innan åtgärder genomförs.

När det gäller ordningsföreskrifterna tas den tidigare C-föreskriften om förbud mot att medföra ej kopplad hund bort, eftersom den inte bedöms behövas för att uppnå syftet med reservatet och eftersom frågan regleras genom annan lagstiftning. Föreskrift C8 är ny och reglerar uppförande av anläggningar, såsom vindskydd med mera. Föreskrift C9 är ny och reglerar uppsättning av skyltar, utmärkningar, tavlor och affischer samt inskrifter. Föreskrift C10 är också ny och reglerar organiserade tävlingar eller övningar inom området.

Ett antal föreskriftsundantag har också tillkommit för att tydliggöra vilka åtgärder och verksamheter som får genomföras trots föreskrifterna. Bland annat har beslutet kompletterats med Länsstyrelsens standardundantag för renskötsel, vilket tydliggör att föreskrifterna inte hindrar renskötsel enligt rennäringslagen eller framförande av motordrivet fordon vid renskötsel enligt gällande terrängkörningslagstiftning.

Länsstyrelsen har bedömt om ärendet omfattas av konsultationsskyldighet enligt lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Ärendet avser revidering av ett befintligt naturreservat och reservatets avgränsning ändras inte. Revideringen innebär främst att föreskrifter och skötselplan kompletteras för att möjliggöra begränsade hydrologiska restaureringsåtgärder i våtmarksmiljöer. Länsstyrelsen bedömer därför att ärendet inte kan antas få sådan särskild betydelse för berörd sameby att konsultation behöver initieras. Samebyn har dock fått förslaget på remiss och kan begära konsultation eller lämna synpunkter om ändringarna kan få särskild betydelse för renskötseln.

Området har mycket höga naturvärden, framför allt knutna till naturskogspräglade granskogar, sumpskogar och våtmarksmiljöer. Trots viss tidigare påverkan av skogsbruk och markavvattningsåtgärder har få skogsbruksåtgärder vidtagits under senare tid. Detta har gjort att skogsbiologiskt viktiga strukturer, såsom äldre träd och död ved, har kunnat bildas och utvecklas. Dessa värden är ovanliga i dagens skogsbrukspräglade landskap och är av grundläggande betydelse för arter som är knutna till naturmiljöer med mer naturlig skogsdynamik.

Naturvärdena i dessa naturmiljöer är oförenliga med konventionella skogsbruksmetoder och annan exploatering. Genom det reviderade beslutet bibehålls och förtydligas skyddet vilket förbättrar förutsättningarna för att bevara naturskogs- och våtmarksmiljöerna med deras strukturer, processer och arter.

Tillstånd kan ges för vissa verksamheter, som uppförande av jaktorn (föreskrift A6), vetenskapliga undersökningar, samt vissa arrangemang i området (föreskrift C10). Som framgår i undantagen till föreskrifterna kan vetenskapliga undersökningar inte ges tillstånd om de inte annat än alldeles obetydligt påverkar de värden som reservatet syftar till att bevara. Motsvarande bör gälla för jaktorn och arrangemang, och vid eventuell tillståndsgivning är det viktigt att länsstyrelsen noga anger i detalj vad sökanden får tillstånd att göra och inte. Tillståndsgivningen i föreskrift C10 syftar till att kontrollera exempelvis markslitage i området. Typiskt sker det på grund av många deltagare på en begränsad yta, exempelvis i samband med övernattningar eller organiserade tävlingar längs leden.

I den händelse en hotad art påträffas eller kunskapsläget ändras för en idag känd art i reservatet, och det långsiktiga bevarandet av arten inte bedöms tryggat med nuvarande förvaltningsinriktning, kan det finnas skäl att utfärda dispens som möjliggör åtgärder nödvändiga för arten. Sådan eventuell dispens ska motiveras av aktuell, välgrundad biologisk kunskap. Vidare bör eventuella åtgärder långsiktigt följas upp och berörda delar dokumenteras före och efter åtgärd. En eventuell dispens förutsätter att särskilda skäl föreligger i enlighet med 7 kapitlet 7 § miljöbalken, vilket innebär att åtgärderna måste vägas mot de värden som utgjord grund för tillkomsten av detta områdesskydd, liksom de värden som ligger till grund för Natura 2000-utpekandet (se 7 kapitlet 28 § med flera).

En art som skulle kunna bli aktuell för dispensansökan är långskägg. Den forskning som finns indikerar att utglesning, till en viss gräns, kan gynna tillväxten av laven. Det grundläggande syftet med reservatet är dock att bevara en så naturlig förekomst som möjligt, inte åstadkomma högsta möjliga tillväxt hos laven. Om framtida uppföljning i reservatet visar att åtgärder krävs för att bevara långskägg i reservatet, exempelvis genom utglesning eller bildning av luckor, behövs dispens för att utföra sådana åtgärder. Vidare förutsätts att ovannämnda forskning har utvärderats och att det finns starka indikationer på att åtgärderna kan fungera. I dagsläget bedömer länsstyrelsen att den miljö som långskägg förekommer i är tillräckligt god för att arten ska kunna fortleva i området och

därmed föreligger inte behov av att utföra åtgärder.

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kapitlet 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående naturvärden finns skäl att revidera beslutet, besluta om ändrade föreskrifter och fastställa en reviderad skötselplan för naturreservatet. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets naturvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta förbud mot såväl exploateringsföretag som skogsbruk.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Länsstyrelsen att det är motiverat att revidera det tidigare beslutet och att det finns synnerliga skäl för ändringen enligt 7 kapitlet 7 § miljöbalken. Eftersom det reviderade beslutet bättre tillgodoser syftet med det tidigare skyddet bedömer Länsstyrelsen att det inte finns behov av ytterligare kompensationsåtgärder enligt samma bestämmelse.

Länsstyrelsen bedömer att områdets bevarandevärden bidrar till uppfyllandet av de nationella miljömålen "Levande skogar", "Myllrande våtmarker" och "Ett rikt växt och djurliv".

Vidare bedömer länsstyrelsen att det reviderade beslutet är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet miljöbalken.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill klaga över detta beslut ska skriva till regeringen, men skicka eller lämna skrivelsen till länsstyrelsen, e-post vasternorrland@lansstyrelsen.se, eller postadress Länsstyrelsen, Enheten för skyddad natur, 871 86 Härnösand.

Skrivelsen ska ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer. Om ytterligare upplysningar önskas, kontakta Jonas Salmonsson telefon 0611-34 92 47, jonas.salmonsson@lansstyrelsen.se.

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, i Post- och Inrikes Tidningar och i Örnsköldsviks Allehanda. Den dag kungörelsen varit införd i ortstidning anses berörda ha fått del av beslutet.

Beslutet har fattats av landshövding Carin Jämtin med naturvårdshandläggare Jonas Salmonsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har även länsjurist Jonathan Wallmon samt enhetschef Per Sander medverkat.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

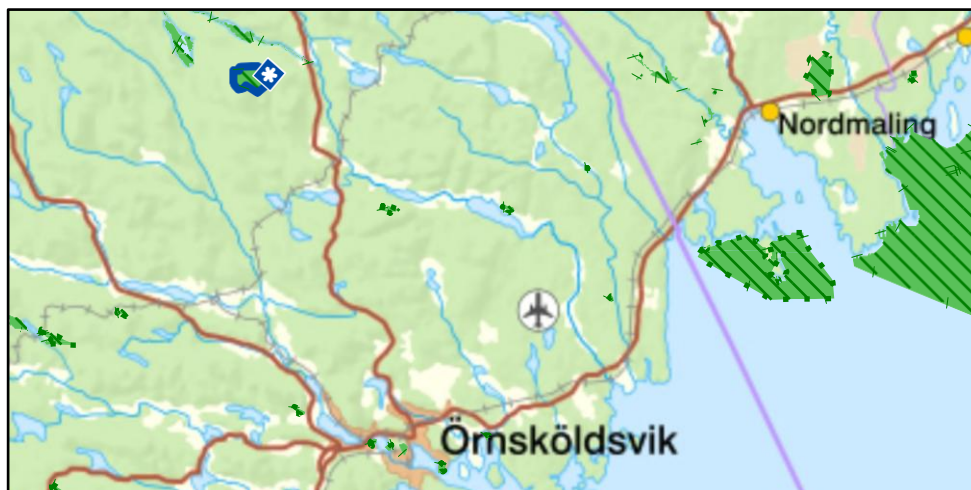
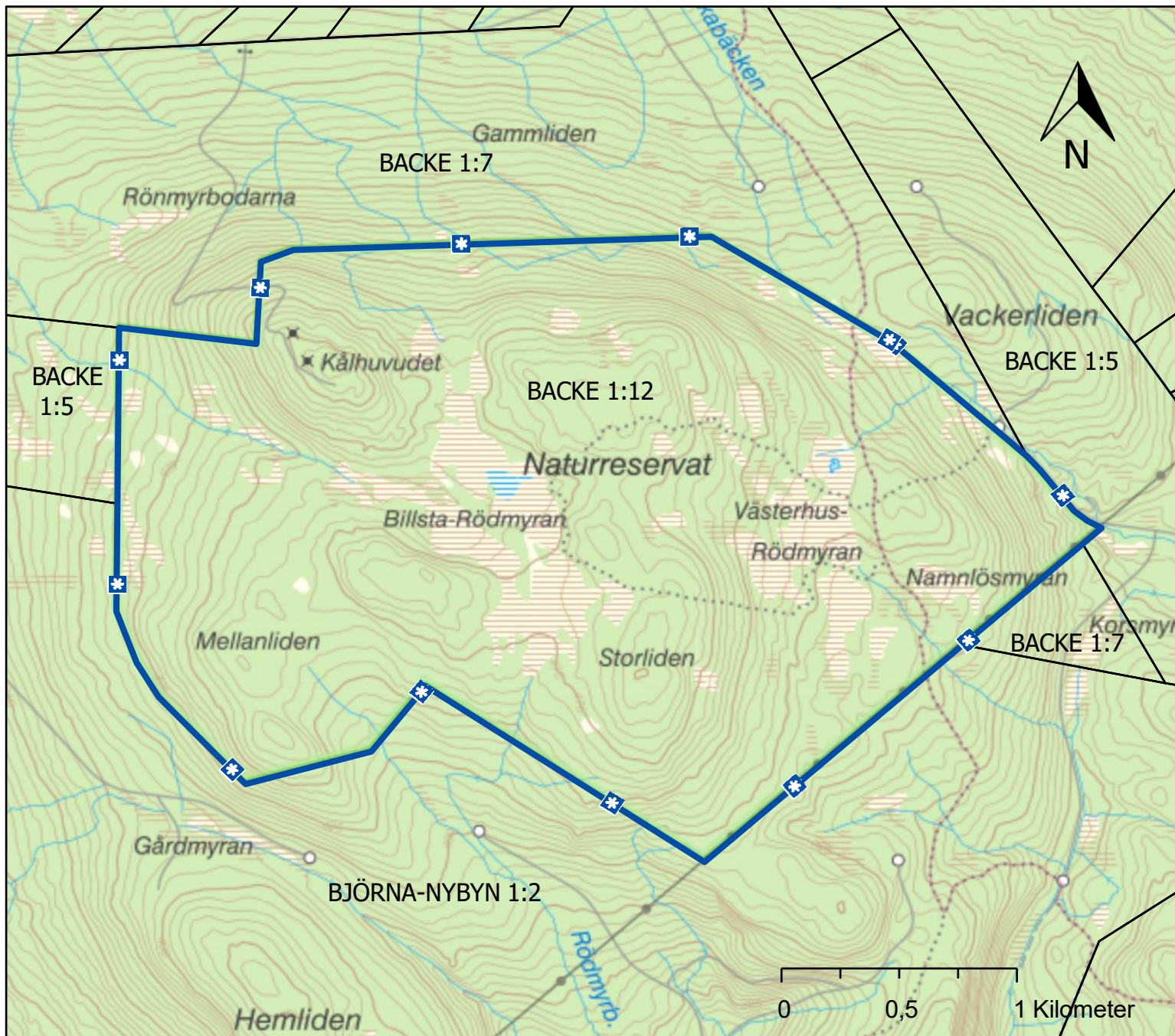
Carin Jämtin
landshövding

Jonas Salmonsson
naturvårdshandläggare

Bilagor

- 1 Beslutskarta
- 2 Sändlista
- 3 Skötselplan

Kålhuvudets naturreservat

- Befintliga naturreservat
- Reservatsgräns

Länsstyrelsen
Västernorrland

Länsstyrelsen
Västernorrland

Skötselplan för Kålhuvudets naturreservat

Denna skötselplan ska användas tillsammans med det beslut som utgör grunden för planen. I beslutet återfinns viktig information såsom beslutsmening, syfte, föreskrifter, information om Natura 2000 och en sammanfattande beskrivning av området.

Gränser

Reservatet ska märkas ut enligt svensk standard (SIS 03 15 22) genom målning på träd inom reservatet i gränsgatan och uppsättning av stolpar med reservatsbricka i gränsvinklar och där det är naturligt för besökare att korsa reservatsgränsen.

Brand

Om okontrollerad brand uppkommer inom reservatet bör släckning inriktas mot naturliga avgränsningar och mot reservatets ytterkanter om räddningschefen anser att branden härmed slutligen kan bekämpas. All eventuell brandbekämpning ska ske med så skonsamma metoder som möjligt och därmed största hänsyn till mark, vegetation och vatten.

Servitut och samfälligheter mm

På fastigheten Örnköldsvik Backe 1:12 finns ledningsrätt för tele till förmån för Telia Company AB. Det finns också ledningsrätt för starkström till förmån för Vattenfall AB. Vidare finns avtalsservitut till förmån för Vännäs Harrselfors 1:22, Umeå Norrfors 3:3, Umeå Sörfors 8:10 och Umeå Sörfors 10:14. Master och tillhörande anläggningar i området regleras via arrendeavtal.

Vägar

Hänvisning till befintlig parkering nordost om naturreservatet sker från väg 352. Hänvisningsskyltar finns även längs skogsbilvägen fram till parkeringen med vändplan. Den bilväg som går in i reservatet i nordväst är permanent avstängd för allmänheten.

Jakt

Jakträtten inom naturreservatet innehas av staten genom Naturvårdsverket och kan upplåtas via jaktupplåtelseavtal. Jakträttshavaren förbinder sig genom jakträttsupplåtelsen att följa de föreskrifter som avses gälla för reservatet och därtill hörande skötselplan.

Staten har upplåtit rätten till all jakt inom naturreservatet till Holmen Skog AB (Dnr: 512-7271-14). Upplåtelsen gäller från 2015-07-01. Avtalet ska sägas upp senast sex månader före avtalstidens utgång annars förlängs avtalet automatiskt med 5 år. Nyttjanderättshavaren har enligt avtalet tagit del av och förbinder sig att iaktta vid varje tidpunkt gällande föreskrifter för naturreservatet.

Reservatsföreskrifterna reglerar hur jakten får utövas inom området enligt följande: det är förbjudet att bedriva jakt under perioden 1 april - 15 augusti, samt helger och helgdagar under februari - september. Fågeljakt är förbjuden i reservatsområdet året om.

Tillstånd kan sökas för fällfångst, exempelvis för fångst av mink, mårddhund, bisam eller annan främmande art (se föreskrift A11). Vidare gäller förbud mot att framföra motordrivet fordon med undantag för uttransport av fäلت högvilt med fyrhjuling eller motsvarande, varvid risken för mark- och vegetationsskador ska minimeras (föreskrift A10). Uppförande av nya jakttorn är endast tillåtet efter tillstånd från länsstyrelsen (föreskrift A6). Siktgator får inte röjas (föreskrift A7).

Tillfälliga anslag om pågående jakt bör sättas upp av jakträttshavaren i anslutning till informationstavlan för reservatet (se skötselkarta 2, friluftskartan).

Natura 2000

Reservatet ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000. För Natura 2000-området finns en specifik bevarandeplan i vilken det anges vad som krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för utpekade naturtyper och arter inom området. Målen och åtgärderna i denna skötselplan är utformade för att överensstämma med de mål som finns i bevarandeplanen. Vissa mål i bevarandeplanen har dock av praktiska skäl ej införlivats i skötselplanen för reservatet.

Förvaltning och tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för förvaltningen av reservatet och tillsynen när det gäller efterlevnaden av reservatsbestämmelserna.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Området har delats in i 3 skötselområden, se bifogad skötselkarta. Skötselområde 3 omfattar hela reservatet. För friluftsanordningar finns en separat karta, se skötselkarta 2, friluftskarta.

Skötselområde 1

Grandominerad barrskog med inslag av lövträd

Skötselområdet omfattar reservatets grandominerade naturskogar. Delar av skogen är urskogsartad och hyser mycket höga naturvärden knutna till lång skoglig kontinuitet, olikåldrig struktur, upp till 375-åriga grova granar och rik förekomst av död ved i olika nedbrytningsstadier. Ställvis förekommer även lövträd, främst knotiga björkar och äldre sälgar.

Övergripande mål

Att låta områdets skogar huvudsakligen få utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer. Detta resulterar i strukturer, såsom gamla, grova träd och döda stående och liggande träd, vilka är kännetecknande för ett naturligt fungerande och av människan i låg grad påverkat skogsekosystem. Detta innebär bland annat att de diken som finns på och intill skogsmarken inom reservatet inte ska ha någon negativ inverkan på den naturliga hydrologin eller den biologiska mångfalden.

Målindikatorer:

- Skogarna i skötselområdet är fria från diken som på ett betydande sätt stör den hydrologiska regimen. De diken som förekommer har lagts igen eller har ingen negativ inverkan på hydrologin eller den biologiska mångfalden.
- Området är fritt från främmande trädslag.
- Rödlistade arter såsom långskägg och vedsvampar knutna till gammal granskog med lång kontinuitet ska bevaras i reservatet.

Åtgärder

- Igenläggning av diken

På vissa ställen är granskogens hydrologi påverkad av diken. I de fall det bedöms gynna dessa naturmiljöer och för naturtypen typiska arter kan diken läggas igen. Observera att dikesigenläggning kan utgöra vattenverksamhet och, beroende på åtgärdens omfattning och påverkan, kan kräva anmälan eller tillstånd enligt miljöbalken.

Träd och buskar som kommit upp i anslutning till diken får avverkas och röjas i samband med restaurering. Om maskinell igenläggning bedöms orsaka för stor påverkan på mark, vegetation eller andra naturvärden ska arbetet i stället utföras med manuella metoder.

Dikesigenläggningar får inte påverka omgivande markägares fastigheter genom tydligt förhöjda vattennivåer. Skulle så ske ska reservatsförvaltaren genomföra åtgärder uppströms översta dämnet för att motverka de förhöjda vattennivåerna. Om nya diken påträffas inom reservatet som anses påverka hydrologin på ett betydande sätt bör även dessa läggas igen.

- Bekämpning av främmande arter

För att gynna biologisk mångfald och för skötselområdet typiska arter ska alla förekomster av främmande arter, såsom contortatall (*Pinus contorta*), bekämpas. Detta gäller både redan etablerade bestånd och enskilda träd eller nya etableringar som uppkommer genom spontan föryngring.

Mindre bestånd av contortatall finns längs den norra reservatsgränsen i anslutning till granskog, diken och myrmarker. Innan åtgärder genomförs ska risken för skador på mark, vegetation och andra naturvärden bedömas. Om maskinella åtgärder bedöms orsaka för stor påverkan ska arbetet i stället utföras med manuella metoder.

- Inventering av långskägg

En inventering av långskägg bör göras på liknande sätt som gjorts i andra skyddade områden i länet, exempelvis Habborskullarnas naturreservat eller Skuleskogens nationalpark. Eftersom reservatet är så stort och totalinventering tidskrävande, görs inventeringen förslagsvis i en avgränsad del där långskägg förekommer mest frekvent. Där utbredningen av laven är mindre koncentrerad, kan en mer översiktlig inventering göras. Delar av reservatet där långskägg inte alls observerats tidigare kan utelämnas från inventering. Varje träd med långskägg koordinatssätts med GPS och bålängder bedöms. För mer information om inventeringen i Skuleskogen se Länsstyrelsen Västernorrlands rapport "Förändring i förekomst av långskägg i Skuleskogens nationalpark mellan 1984 och 2021. Rapport 2023:10".

Efter inventering bör uppföljning av långskäggsförekomsten i reservatet ske ungefär vart 10:e år.

Skötselområde 2

Våtmarker, vattenmiljöer och sumpskogar

Övergripande mål

Att låta våtmarker, vattenmiljöer och sumpskogar i huvudsak få utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer. Det innebär bland annat att de diken som finns på och intill våtmarkerna inom naturreservatet inte har någon negativ påverkan på naturmiljön och dess biologiska mångfald. I sumpskogarna råder naturlig dynamik med en kontinuitet av förekommande trädslag och kontinuerligt tillskapande av gamla träd och död ved.

Målindikatorer:

- Våtmarker, vattenmiljöer och sumpskogar är hydrologiskt intakta och saknar diken som stör vattenregimen. Förekommande diken är igenlagda eller påverkar inte hydrologi eller biologisk mångfald negativt
- Våtmarkerna är i huvudsak fria från träd och buskar uppkomna som en följd av dikning.
- Främmande trädslag förekommer inte.

Åtgärder

- Igenläggning av diken

Om det bedöms gynna naturmiljöerna och för naturtyperna typiska arter kan diken på våtmark läggas igen. Observera att dikesigenläggning kan utgöra vattenverksamhet och, beroende på åtgärdens omfattning och påverkan, kan kräva anmälan eller tillstånd enligt miljöbalken.

Träd och buskar som kommit upp i anslutning till diken får avverkas och röjas i samband med restaurering. Om maskinell igenläggning bedöms orsaka för stor påverkan på mark, vegetation eller andra naturvärden ska arbetet i stället utföras med manuella metoder.

Dikesigenläggningar får inte påverka omgivande markägares fastigheter genom tydligt förhöjda vattennivåer. Skulle så ske ska reservatsförvaltaren genomföra åtgärder

uppströms översta dämnet för att motverka de förhöjda vattennivåerna. Om nya diken påträffas inom reservatet som anses påverka hydrologin på ett betydande sätt, bör även dessa läggas igen.

- **Bekämpning av främmande arter**

För att gynna biologisk mångfald och för skötselområdet typiska arter ska alla förekomster av främmande arter, såsom contortatall (*Pinus contorta*), bekämpas. Detta gäller både redan etablerade bestånd och enskilda träd eller nya etableringar som uppkommer genom spontan föryngring.

Mindre bestånd av contortatall finns längs den norra reservatsgränsen i anslutning till diken och myrmarker. Innan åtgärder genomförs ska risken för skador på mark, vegetation och andra naturvärden bedömas. Om maskinella åtgärder bedöms orsaka för stor påverkan ska arbetet i stället utföras med manuella metoder

Skötselområde 3

Information och tillgänglighet

Skötselområdet omfattar hela reservatet

Övergripande mål

Att låta området vara fortsatt tillgängligt för allmänheten samt att besökare ska få relevant information om området och dess naturvärden.

Målindikatorer:

- Aktuell information om reservatet finns på länsstyrelsens hemsida.
- Informationstavlor är på plats och i gott skick.
- Samtliga besöksanläggningar och byggnader inom reservatet som raststuga, dass och vedförråd är väl underhållna och i gott skick.
- Samtliga av de stigar och spänger som underhålls av länsstyrelsen ska vara väl skötta, skyltade och enhetligt markerade.
- Slitage från det rörliga friluftslivet är måttligt och innebär inget hot mot reservatets naturvärden.

Åtgärder

- Informationstavlor
Informationstavlor finns och underhålls vid behov.
- Information på hemsida
En beskrivning av området finns på länsstyrelsens hemsida och uppdateras vid behov.
- Stuga, dass, eldstad och vedförråd
Raststugan Rödmyrstugan och intilliggande bänkbord, vedförråd, torrdass, vattenkälla med trälock, samt eldstad (se skötselkarta 2, friluftskartan) hålls i gott skick genom löpande tillsyn och underhåll.
- Stigar och vägvisare
Samtliga befintliga stigar markeras enhetligt. Spänger underhålls löpande.
Inväxande/hotande fallande träd/buskar avlägsnas och lämnas i reservatet.

Vägvisningsstolpar med vägvisare mot besöksmål och stigslingor finns iordningställda vid lämpliga stigmorsningar. Strax innan Hemling på väg 352 finns en vägvisare mot Kålhuvudet. På grusvägen mot reservatet finns ytterligare en vägvisare.

Underhållsåtgärder av Urskogsleden, som förvaltas av annan part, ska föregås av kontakt med länsstyrelsens förvaltare av området. Stigar ska inte anläggas i närheten av befintlig byggnad, anläggning eller mast på toppen av berget Kålhuvudet.

- Bänkbord

Ett bänkbord sätts upp längs med stigen upp mot raststugan.

Sammanfattning och prioritering av åtgärder:

Prio	Åtgärd	Skötselområde	Start	Intervall	Finansiering
1	Igenläggning av diken	1	2026	Engångsåtgärd	Reservatsanslag
1	Bekämpning av främmande arter	1	2026	Löpande tillsyn	Reservatsanslag
1	Igenläggning av diken	2	2026	Engångsåtgärd	Reservatsanslag
1	Bekämpning av främmande arter	2	2026	Löpande tillsyn	Reservatsanslag
1	Informationstavlor	3	2026	Löpande tillsyn	Reservatsanslag
1	Information på hemsida	3	2026	Löpande tillsyn	Reservatsanslag
1	Stuga, dass, eldstad och vedförråd	3	2026	Löpande tillsyn	Reservatsanslag
2	Inventering av långskägg	1	2026	Vart 10:e år	Reservatsanslag
2	Stigar och vägvisare	3	2026	Löpande tillsyn	Reservatsanslag
2	Bänkbord	3	2026	Löpande tillsyn	Reservatsanslag

Uppföljning

Uppföljning av reservatets syfte och gynnsam bevarandestatus för miljöer och arter är en prioriterad uppgift för reservatsförvaltningen, förutom de åtgärder som anges ovan.

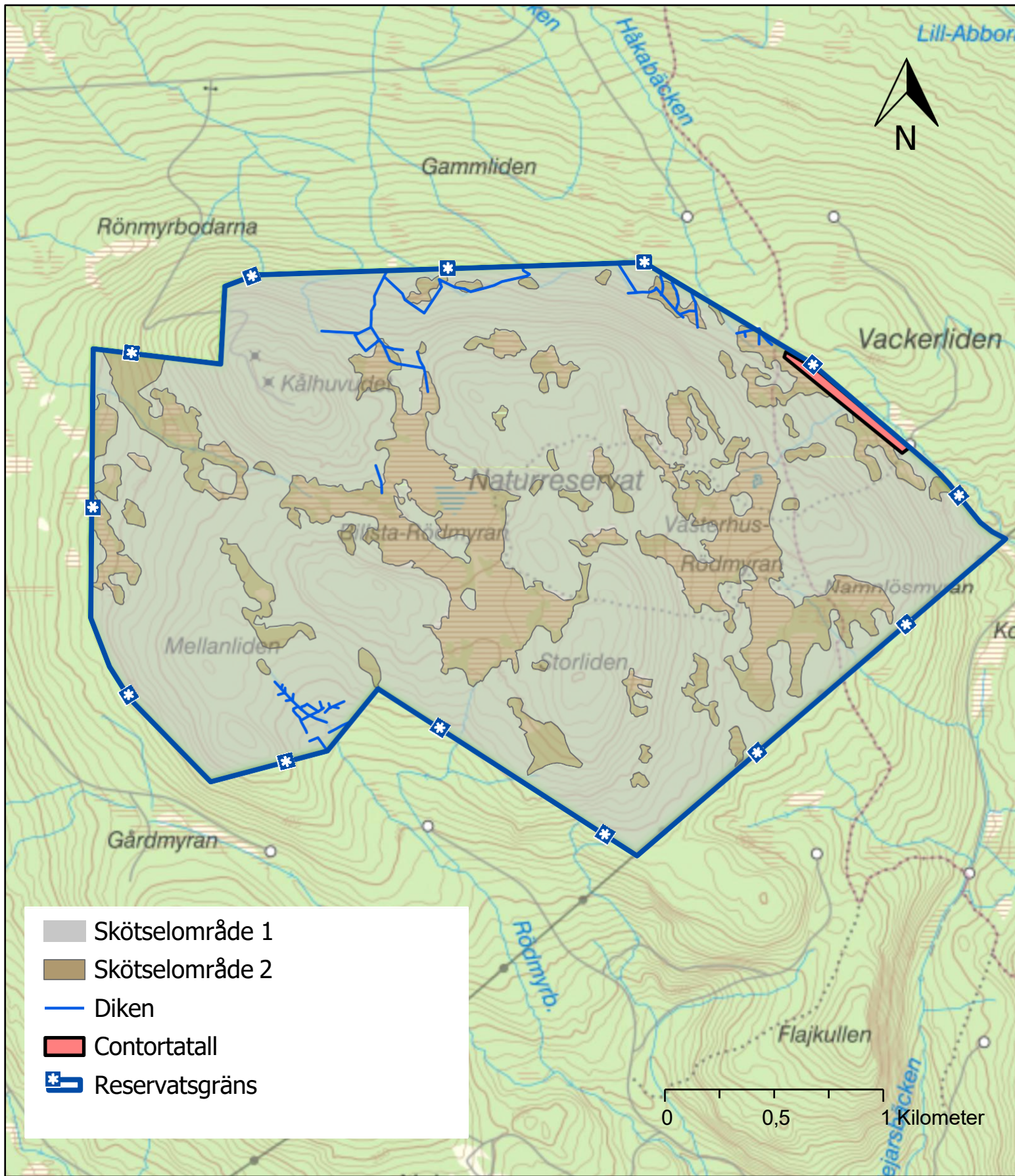
I skötselområde 1 och 2 ska uppföljning ske efter igenläggning av diken i området. För att följa dikesigenläggningarnas effekter kan till exempel grundvattenrör placeras ut för att följa förändringar i vattennivå, fotodokumentation före och efter åtgärder, inventering av dämmen för att kontrollera funktionen eller liknande.

Efter inventering bör uppföljning av långskäggsförekomsten i reservatet ske ungefär vart 10:e år.

Sammanfattning av uppföljningsbara mål:

Skötselområde	Kvalitetsmål	Intervall
1	Rödlistade arter såsom långskägg och vedsvampar knutna till gammal granskog med lång kontinuitet ska bevaras i reservatet.	Se uppföljning
1	Området är fritt från främmande trädslag.	Löpande tillsyn
1	Skogarna i skötselområdet är fria från diken som på ett betydande sätt stör den hydrologiska regimen. De diken som förekommer har lagts igen eller har ingen negativ inverkan på hydrologin eller den biologiska mångfalden	Löpande tillsyn
2	Främmande trädslag förekommer inte.	Löpande tillsyn
2	Våtmarkerna är i huvudsak fria från träd och buskar uppkomna som en följd av dikning.	Löpande tillsyn
2	Våtmarker, vattenmiljöer och sumpskogar är hydrologiskt intakta och saknar diken som stör vattenregimen. Förekommande diken är igenlagda eller påverkar inte hydrologi eller biologisk mångfald negativt.	Löpande tillsyn
3	Slitage från det rörliga friluftslivet är måttligt och innebär inget hot mot reservatets naturvärden.	Löpande tillsyn
3	Samtliga av de stigar och spänger som underhålls av länsstyrelsen ska vara väl skötta, skyltade och enhetligt markerade.	Löpande tillsyn
3	Samtliga besöksanläggningar och byggnader inom reservatet som raststuga, dass och vedförråd är väl underhållna och i gott skick.	Löpande tillsyn
3	Informationstavlor är på plats och i gott skick.	Löpande tillsyn
3	Aktuell information om reservatet finns på länsstyrelsens hemsida.	Löpande tillsyn

Kålhuvudets naturreservat

Kålhuvudets naturreservat

